

TERMÉSZET-GYÓGYÁSZ.

Az észszerű élet- és gyógymód közlönye.

Népszerű utasítások az emberi testnek valódi és természetes ápolásáról, egészséges és beteg állapotában.

Isten segélyével az emberiség javára.

Virad — haladjunk! (Gr. Széchenyi I.)

1875. 24. szám	Megjelenik havonként kétszer, 1- és 15-én, negyedrért alakban; ára egész évre 4 fr. Többek közreműködésével szerkesztő: Ungerleider Jónás, hasonszenvi orvos.	Nyiregyházán, június 15.
--------------------------	---	-----------------------------

Tartalom: Ajánlat (votivum.) — A gyermek testi nevelése. (Folyt. és vége.) — A nagy természet egyedüli és igaz gyógyszerei IV. A levegő V. A világosság. VI. A villany (Electricitát.) VII. A delej (magnetismus.) — Kórosat saját naplóból — Hibaigazítás.

Ajánlat (votivum.)

Az egész orvosi tudomány ekkoráig nem egyéb azon tapasztalatok összehasonlításánál, melyeket eredetileg különböző állásu és tudományu egyének összehalmozgattak; ezek később a tulajdonképeni orvosok által egy bizonyos rendszerbe vonattak össze, a nélkül, hogy sikerült volna mindeddig ezen rendszert dönthetlenné megállapítani. Végre is csak újabb időben jutottak oda, hogy az orvosi tudományt vagyis a gyógyítási mesterséget természetes alapra kell fektetve visszavezetni, és az okok és fogatok közti összefüggést kipuhatolni.

A világ haladása csak lassan, de feltartóztatlan és biztosan történik, és ez állandó. Legelőször az allóopathiának kellett jönni, hogy alapjában megingassa a saját rendeltetéséről megfélekedezett előítéletet, aztán jött a természetszerű gyógymód, hogy az allóopathia romjai közzül megmentse a még használható építőanyagokat, és azokból saját tanépületét felállithassa az emberség üdvére, hogy a szenvedők azon oltalmat találják fedele alatt, melyet az allóopathia nem nyújthatott. Igen, a régi hitnek bukni kell, mert a végfeloszlás magyát hordja saját keblében.

Az ember, ki minden lépésénél, minden legesekeleyebb tettnél érez magában szellemiséget, nem élhet többé ezen elvek tudása nélkül. Azon kábító és szédítő álomnak, melyben az emberség az allóopathia által ringattatott, meg kell szünnie és föl kell azt ébreszteni, a varázstól föl kell oldozni, hogy a minden bilincseitől felszabadított szellem, akadály nélkül előre törekedhessék a haladás pályáján.

A természetes uton előidézett izzadás, és az észszerű életmód által már több kitünő eredményt mutattak elő a sajátlagos betegségeknel, mint a félvilág növény- és ásvány-gyógyszerei, melyek a betegnel gyakran egy más betegséget idéznek elő, más esetben, ha sikerül az eredeti bajokat elnyomni, akkor magát a beteget támadják meg a gyógyszerek; — és ha a legtöbb orvos és gyógyszerész, a természetszerű gyógyintézetek és gyógykezelések iránt ellenszenvet érez: annak bizonyos okának kell lenni.

A gyermek testi nevelése.

(Folytatás és vége.)

Jelige: Az embernek egész testi fejlődése szoros összefüggésben áll a táplálkozás és külvizonyokkal.

Dr. Voit tanár.

Fájdalom! eltértünk a természet útjától a gyermek nevelésben is; mihelyt a gyermek világra jő, szegény szerencsétlen polgárt azonnal felköszöntik a theás fazékkal, és e miatt hangzanak a gyermek-szobák keserves jajkiáltásai az okozott hascsikarás miatt, tetőzik ezen bajt még azáltal is, hogy a csecstetj mellett, főtt tehén-tejjel is tartják a gyermekeket. talán majd

még arra a gondolatra is fognak jönni az ápolónők, hogy az anyától előbb kifejék a tejet, és azután forralva fogják nyujtani a kisednek; továbbá jó meleg, majdnem forró levest öntenek a gyermek gyomrába, hogy a gyomor-romlást annál biztosabban előidézhezzék; ha aztán ily örült táplálkozásra és fonáságokra a természet felháborodik, s heveny bajok állanak elő, akkor a gyógyszerek beadása által még jobban elsatnyítják a gyenge testszerkezetet. Nem csak a józan emberi ész, de a természeti ösztön és az újabb tapasztalatok bebizonyítják, hogy legtermészetesebb a nyers tej, és italul friss víz, e mellett soha gyomorbaj nem állhat elő, soha hascsikarás, vagy belférgék nem támadhatnak. Ha az ily természetes táplált gyermekek, valamely mérges vagy egészségtelen ételeket kapnak, a természet azonnal kiküszöbölő hányás vagy hasmenés által; feltéve, hogy az oly gyermekeket megkímélik a gyógyszerek beadásától, és ösztönyszerűleg a vizgyógymóddal kezelik, akkor szépen segít a természet.

Létezésünk, földi boldogságunk legnagyobb ellensége a betegség. Ott ül az anya kis ujszölte vagy csecsemője bölcsőjénél, úgy szereti, mintha csak szívéből vágták volna ki azt a gyenge remegő testet; s a gyermek behunyja kis szemeit, s meghal! van-e fájdalom, mely a szegény anyával felér! s mégis, mily gyakran lesz sebze ezen vérző szív. Magyarhonban 650,000 szülöttből mintegy 160,000 hal meg az első év leforgása előtt, naponta tehát 400-on felül, csak rövid idő alatt 20 anyajaja száll az éghez. Nézzünk szét szellemi szemekkel, nem szünek meg a kisirt szemű anyák sorozata, kik gyenge gyermekük holt testét emelik szívükhöz, s az orvos, ki ezt tudja, az ember, ki hallja: ne siessen megkérlelni a természetet, ha nem lenne rá tudomány, mely az embernek enyhítést, szabadulást ígér és keres, ilyet kellene alkotni, különben nem maradna más a nyomorban trespédőknek, mint az irtózatot kétségbeesés.

Legnagyobb szomorúságot okoz minden család tagjai közt, ha a gyermek megbetegszik, még pedig akár megterhelik gyomrukát, akár meghűlésbeli bajok állanak elő, ugymint lázas állapot, mi tulajdonképen nem egyéb, mint a természeti gyógyerőnek azon küzdelme, hogy a testben rejlő kórokat eltávolítsa, és ezen igyekezetét a természetnek elősegíteni szükséges, még pedig természetszerűleg; de korántsem gyógyszerrel igyekezni elnyomni a gyógyerőt; tények bizonyítják, hogy azok nagyrésze, kik heveny-betegségek által meglepetnek: az ugynevezett gyógyszerek által többnyire elsatnyulnak, a természetszerű gyógykezelés által pedig meggyógyulnak; de hát mitevők legyünk, ha gyermekünk lázban fekszik? Épen úgy kell escelekednünk, mint midőn valahol tűz támadt t. i. vízzel oltjuk; az ember házát, butorát, ha meggyulad, vízzel oltják, és gyermekeinket a szó teljes értelmében el hagyjuk égni, holott ha a forró testü gyermekeket néhányszor megmossuk friss vízzel, vagy hűvös félfürdőben megfrottirozzuk, a láz biztosan enyhülni fog, de elnyomni soha nem szabad a lázt; a jótékony természet, mely az emberi test fenntartására működik, vízhasználat mellett a lázt is csillapítja, úgy de ezen eljárás igen észszerű és nem kerül semmi költségbe, hanem oly embereknel, akik gyermekkoruktól fogva más gyógymódról nem hallottak, csak gyógyszer-beadásról, nem fér a fejökbe, mert csak a gyógyszereket becsülik s ha lehet, jó drága

áron, s azt sokkal inkább követik, mint csak egyszer is beteg gyermeköket hús (nem hideg) vízben megfüröszténék. És ezen állhat, mely sok embert félrevezet, leigazza a szenvedőt, mert a félelem miatt a gyógyszerekkel való gyógyítási mánia karjai között veti magát. Ezen félelem tökéletesen elesik, ha az ember önmaga foglalkozik, és belátja a természetszerű gyógyelveket; ennek következménye az önbizalom, hogy őt nem érheti semmi ártalom, mert a jótékony anyatermészet mindent meggyógyít; tehát a félelem helyett egy megnyugtató érzet: az önsegély érzete, és egy oly bátorság és szellemi vidámság foglalt helyet, mely magában is mint remény jótékonyan hat; ellenben minden ember szánalomra méltó, aki ama álhitbe veti bizalmát, hogy a gyógyszerek képesek a betegségeket eltávolítani, nagyobb babonahit, rettenetesebb tévelygés nem létezhetik; ezen tévelygés oly lealázó, és az emberi testre oly veszélyes és megbecsztelenítő, mint a boszorkányság, oly tévelygés, hogy a beteg test gyógyszerek által gyökeresen meggyógyulhat.

A természet gyógyít! nem pedig a gyógyszerek, melyek egyedül a kórjeleket képesek elnyomni, és az ember szerveit elrontani, melyeknek következménye aztán, hogy chronicus betegségek származnak; minden előítéletől ment egyén tekintse például azt, hogy ha egy egészséges egyén mindazon szerek bevétele, melyeket egy beteg embernek 4—8 heti betegség tartama alatt kellett vevnie, természetes következménye az, hogy megbetegszik, talán halálos vagy idült beteg lesz, vagy talán meg is fog halni; és a beteg ember annyi sokféle kábító és mérges szerek bevétele után meggyógyulhat? Hogy a gyógyszerek segíthessenek, szükséges volna, hogy azok oly tulajdonságokkal lennének felruházva, miszerint oda irányoznák tevékenységüket, a hová az orvos vezényelni fogja, még pedig következő megszülités által: kedves gyógyszerem! sziveskedjél menni a tüdőhöz, vagy a ronsolt léphez kiigazítás végett; pedig ez nem történhetik, mivel minden gyógyszernek egyenlően a gyomorba kell jutni, s innen a vérbe, a vérből minden egyes szervbe, most már ezen bejutott idegen anyag az emberi testben, vagy sok nyálkával és sejtzövevvel bevonatuk és ártalmatlan tétetik, tehát ott marad, míg újabb indok meg nem mozdítja helyéből, midőn is a természet azokat kiküszöbölni igyekszik; vagy pedig a mi legtöbbször történik, mint idegen anyag azonnal kiküszöböltetik hányás vagy hasmenés által; de nem csak a gyógyszerek ártalmait lehetnek leverőleg a beteg testére, hanem a fonák ápolás, tudniillik a hol meleg szükségeltetik, ott hideget alkalmaznak és megfordítva, hát még a vizsás étrend!

Mi a heveny-betegségek észszerű gyógykezelését illeti, abban áll, hogy a természeti gyógyerőt a betegség lefolyásában elősegítsük, ezen tünetek gyógyerővel bírnak, tehát a kórjelenségeket nem szabad elnyomni, hanem hevességét csillapítani kell, vagy ott, a hol nem elegendő energiával történik, ott elősegíteni, serkenteni kell; főfigyelmünket arra kell fordítanunk, hogy a testben minden működés rendbe hozassék.

Ha a betegnek láza van, fürösztjük hűvös (nem hideg) 20—22 fokú (Reaumer) vízben, göngyöljük a forró testet nyirkos (feuchte Tücher) umschlagokba, és erre gyapju pokróczba göngyölgessük, hagyjuk benne izzadni és ismét fürösztjük és mossuk le hűvös vízzel az izzadságot, és így a betegség meg fog válni. Ha pedig székélése fennakadt, adjunk hűvös vízzel állóvetet, hogy széké legyen, ha pedig valamely szerv gyuladásban van, azt borogassuk nedves, hideg ruhákkal, az ugynevezett umschlagokkal, mely körül száraz ruha köttetik, s ha nagyon felmelegszik, ismét frisebbel cseréltessenek fel, utána ismét hűvös fordás; ha pedig a beteg fázik, akkor száraz gyapju-pokróczba takarjuk, sőt gőz által is melegítsük fel.

Hogy gyermekeink egészségesek legyenek, és hasznos polgáruvá váljanak a társadalomnak, a gyermek testi nevelésére születésétől fogva kell, hogy nagy súlyt fektessünk, oly edzésben részesítsük, miszerint mentesítve legyen minden névvel nevezendő gyógyszereléstől, akkor hiszem, hogy boldog nemzedéket fogunk elérni.

A nagy természet egyedüli és igaz gyógyszerei.

Jelige: A természet mindenütt szép és tökéletes, ott ahol az ember gyötrelmeivel meg nem zavarja
Dr. Nagel Richard.

IV. A levegő.

mely által bolygó rendszerünk nagy világítójának, t. i. a napnak élő kifolyásai, a növények, állatok és emberek testéhez s szelleméhez eljutnak. Légműködés eredete s parány-alkotása még csak kevésbé ismeretesek. Még eddig ugyan is nem ismertett el, hogy a légkör a vízből képződik, sem az, hogy a földet, melyen lakunk valóban kétféle légkör vennie körül. Létezik ugyanis egy légkör, mely a földgyomrában készül, és abból fejlődik ki; és egy másik légkör, mely a mérhetetlenségű világ-egyetem égitesteiből és a bolygó napjából származik. Az egyik helyi s különösen a physikai vagy is látható szervezetekre hat, melyek a föld felszínén vannak elterjedve; a másik egyetem es, és különösen az életerő láthatatlan elemeire és az anyag különböző kombinációira hat, melyek mindenütt léteznek, mindent éltetnek s mozgatnak az emberi oeconomiát is ide érve. Ezen általános légkör, mely a világegyetem ihlett mélységeiben vegyteni uton készül, és mely változhatatlan törvények szerint, küldetését a végtelenség számtalan országain át teljesíti, azon szellemnek tekinthető, melynek földünk légköri kifejlődése, csak testi szervezetét képezi. Az általunk beszívott levegőnek alkotórészekéi tökéletesen gömbölyűek, vagy gyűrű alakúak, s minden részecskék ismét számtalan kis golyócskákat tartalmaznak, ami azt bizonyítja, hogy az agyag oszthatatlan, vagyis, hogy a világegyetemben minden parány végtelen többszörösítéssel és az ismét helyre állás erejével, a végtelen kiterjedés tulajdonságával bír. Ezen légköri golyócskákat képzeletet haladólág közel vonatnak egymáshoz, oly szorosan és oly közel, hogy az emberi felfogásra nézve, láthatatlan és mély pirából vagyis megmérhetlen elemekből álló burkolatban tűnnek el, melyet mi levegőnek nevezünk. Lelki szemeinknek azonban e részecskék úgy tűnnek fel, mint sötét szemek egy vízzel telt edényben. Ezen légköri parányok gömbölyűsége vagy köralakja folytán, számtalan lézag vagy nyílás létezik köztük, melyekbe a nagy szellemi igenleges légkör befoly.

Földünk szellemi s physikai burkolata által, test és lélekre egyforma befolyás gyakoroltatik. Nem csupán a tüdők lélekenek és osztják el a légköri levegőt, hanem annak felfogására és az emberi oeconomia részére való elsajátítása céljából, a test egész felülete el van látva számtalan nyílással. A levegőt egy isteni közegnek vagyunk hajlandó tekinteni, mely nem csupán a test és lélek közti szoros összefüggés állandó fenntartására szolgáló physikai elemek befolyását közvetíti, hanem a mennyei lényeknek a fejlődő szellem benső részeihez való eljutására is szolgál, azért ezen elem multhatlanul gyógyító tényező.

A friss lég-élvezete éppen oly szükség létünknek mint a tápszerek. Fris és tiszta lég egy a leglényegesebb eszköz az élet fenntartására, midőn ellenben a tisztátalan és megromlott levegő mint finom öldöklő mérge gyanánt tekinthető. Szoba-tudósok és gyenge idegzetű senyves egyének, ha egészséghez és élethez akarnak igényt tartani, szükséges, hogy a szabad légbeni mozgást szoros köteleességöknek tartsák.

V. A világosság.

mely szellemi érzeinket finomítani s emelni, és azok észleléseinek alakját, nagyságát, súlyát, színét, helyét, valamint a természetes tárgyak összhangzó arányát és viszonyait leleplezni van hivatva. A világosság befolyása nem csupán az anyagi látásra szorítózik, hanem vegytanilag s lélektanilag is hat, az emberi és más szervezetekre. A világosság magában foglalja a delejesség és villanyosság egyetemes elemeit, azaz utóbbiak az elsőbiéktől fejlődnek ki. A világosság jelentékenyebb állást foglal el a világegyetemben, mint a légkör, de egy fokkal alantabb áll a világosságnál, s két fokkal alantabb a delejességnél. Itt t.

i. a természetes világosságról van szó, mert tulajdonképen hétféle világosság létezik, melyek egyike, a napok s bolygók mérhetlenségéből származik — ez természetesnek, a másik pedig, mely hevített tárgyak és romlandó anyagokkal, vagy pedig apró állatooskákban származik, minők p. o. a szentjános bogár, vagy a tüzos hernyó, s ez mesterségesnek nevezhető. A természetes világosságnak az emberi testre és lélekre való befolyásának, nagysága s fontossága még nincs kellőleg felismerve. A látszerések és csillagászok sok érdekes és gyakorlati igazságot lepleztek ugyan már le, az emberi kutatások e téren, de a világosság befolyását illetőleg, a beteg és az összhangzó emberi constitutiora nézve, még nagyon sok felfedezni való van hátra. Azon apró részecskék, melyek a napok és bolygókkal világosság alakjában kifolynak, szellemi alánnyal bírnak, mely még sokkal mélyebben van bennünk elrejtve, mint a villanyos és delejes elemek, melyek t. i. a világosságban kifejletlen állapotban tartalmazvák.

A világosság lényegében: szerelem, s a szerelem — élet, és ezen élet áthatja és átérzi mindazon részecskéket, melyek az emberi lélek compositiójába jutnak. Ezen szelleme a világosságnak, egyik helyről a másikra való átmenetében pillanatnyi; és utját mégis sajátlagos mozgások sorrendje jelöli, mely mozgások szabályszerűsége és rendje a természet összhangzó haladásához és követelményeihez van mérve. A világosság anyagi segéd eszköze, vagy közvetítője az isteni életnek; és mégis mily kevesen vannak, kik a nagy igenleges szellem és a kissébb fejlemények végtelen egyetemes e szent összeköttetésének, emelkedettségének igazságát felfogni, vagy csak sejtteni is képesek.

Midőn a természet a minden világosság és élet dicsteljesen fénylő forrásában fűdik, midőn minden fa, minden madár, minden virág a szellemi színek gyengéd és jóltevő üdeségét magába szívja, s ismét kiheli; akkor képes az emberi lélek magának némi fogalmat alkotni, azon második sphaera gyönyöréről és nagyszerűségéről, melyhez mind annyian eljutni vágyanak. Mily dicsőség-teljes és ihlett érzés az, a természet sokféle teremtményeivel egyetemben érezni a nagy szellem fensőbb jelenlétét, mily ihlettség, lelkünket megvilágítva s állandóan varázslatban érezni a számtalan mennyek enyhe fényözönében. Az ember arra van hivatva, hogy a menny világosságának örvendhessen, de nem képes azon örömeiket élvezni, melyek e forrásból erednek, ha csak ki nem pihatelja és fel nem fogja az elem vegytani, lélektani és varázsló hatását, mely a fénylő naptól oly állandó pontossággal sugárzik ki földünkre. Mindennek természetes kifejlődése, a világosság észlelhető hatása által történik s szabályoztatik; a hol csak melegség, villanyosság és világosság háborítlanul működhetik, ott mindenütt a legjobb egészség, a legtöbb boldogság, elégedettség, és a legnagyobb előkelőség észlelhető; valamint ismét megfordítva is.

VI. A villany (Electricitit),

mely egyetemes rokonságokkal bír eredetileg kifejletlen állapotban, a míg meg nem történt volt, égi testek hatalmas örvényében honolt. A világegyetem mostani alkotának kezdetén, minden anyag az elterjedés és mozgás állapotában volt, mely a megfoghatlan előkészületek s higitásokhoz szükségeltetett, hogy az előbbi alkot fölött egy magasabb foku világ-egyetem alkottathassék. Az anyag négy ősi kifejlődését, a tűz, hőség, levegő és villanyosság képezik; ezen állapotok a nagy központból kiindulva, elterjedtek a végtelenség országain át, anyagok azon társulása és szervezése előtt, melyeket mi bolygó rendszereknek nevezünk. Tűz volt a legalsóbb foku alakja az anyagnak; de magában foglalt elemét mindazon számtalan alaku alanyoknak és elveknek, melyek épen egy mint a föld, melyen laknak és valamennyi földek és bolygók, a végtelenség számtalan mennyeit díszítik, szípiák és dertik. A tüztől hőség fejlődött ki; a hőségből világosság keletkezett; a világosságból villanyosság képződött; és ezen elemek egyesüléséből és szervezéséből fejlődött ki a természet bámulatos rendszere, melynek egy részét az ember képezi. Így lett, mint látható, a természetben a villanyosság a legmagasabb foku s mindenütt jelenlévő alánnyá. Más elemekből származott, s miután az ősvilági tökéletesség legfelsőbb fokát elérte, ellátott szükségkép a hatalommal, az anyag mérhetlen egyetemét; mely hasonlóan a végtelen tengerhez, mely t. i. határtalan hullamokban hömpölygött a mennyei szellem körül, állandóan eljánni és áthatni.

Most is így van ez a villanyosságot illetőleg. Most is folytonosan kifejlesztetik az anyag különböző és számtalan forrásaiból, és kifolyóan ebből az elemek óriási tengerébe, átjárja nem csupán a földet, hanem a végtelenség minden kiszámíthatatlan rendszereit. Mivel e mellett jellegére és tüneményére nézve finomulást nyer, ennél fogva megváltoztatták nevezetét. Így a villanyosság egyik alakzatát delejességnek, a másikat galvanizmusnak, ismét más alakját idegéleti befolyásnak stb. nevezték; ezen elnevezések azonban csak kifejezései az egyetlen nagy alany haladó finomulásának s magasabb foku nyilvánulásainak. Az isteni szellem, a világosságot közlekedési közegül alkalmazza, a világ-egyetem minden részei és részecskéi közt. Az idő minden pillanatában kifejezi a nagy pozitív szellem, ezen elem által lelke változhatlan üterének lüktetéseit, a természet minden különféle ágazataiban. Azon változhatlan törvényei a természetnek, melyek az isteni élet üterének lüktetéseit a világ-egyetemen átletik, oly körülményesek és oly pontosak, hogy a legkissebb virágok épen egy nyerneket életet, irányt és védelmet, mint a mozgó óriási égitestek, tulajdonképeni fogékonyságuk és szükségletük arányában.

Epen így van ez az emberi lélekkel is. A szervezet minden részeivel való közléseiről, a villanyosságot használja közvetítő közegül. Ezen elem folyamai folytonosan a legnagyobb erélyvel vezetnek egyik szervtől a másikhoz. Így folynak e folyamatok közvetlen csatornához a tüdőkből a szívhez, a lépből a májhoz, és a gyomortól a vesékhez, az agytól a belekhez és minden részeihez az élő templomnak. Az élet villanyosság: az érzés eleme és a tulvilág közti foglal helyet; és az agyvelő képezi azon hatalmat, mely azt vonza, finomítja s szétosztja, és annak különféle működéseinek teljesítése fölött őrökdi.

Villany létezik valóban mindenütt és mindenben; ez az isteni életerő közvetítője nagy közege; mely csudákat teremt a föld titkos örvényeiben, játszik a tenger alatti gyémánt boltívek és helyiségek alatt, folyik a legmélyebben rejtett ásvány rétegekben, egyik ponttól a másikra: átlatja minden tengereket s ellátja ama élő ütegeket; a rezgő-hal (Zitteraal) csudás erejével; egy szóval a természet minden anyagában lakozik és eltölti mindannyit; nem különben közvetlen okozója minden az emberi szervezetben előforduló összevonás (contractio) és ellökésnek (repulsio), minden kifeszítések (expansio) és vonzódnak (attractio).

A betegségeknek milliói mellőzhetőek és gyógyíthatók a villanyosság helyes alkalmazása által. Nem azon fluidum értetik, mely a villanygépek és készülékek segítségével a környező anyagokból és a légkörből készítették és gyűjtetik, hanem az, mely a környező elemekben és anyagokban, melyek az emberi testre hatnak és azt táplálják, már eleve létezik. Azon ezél, melyet a betegségek eltávolításánál, vagy meggyógyításánál, mindig szem előtt kell tartanunk, a testet átható és éltető villanyos közegek és mozgató erők közti egyensúly megállapítása és fentartása; és ez csak is a szellem alany közvetítése mellett érhető el. A szellemi alanyt oda kell fokozni, hogy magát és tőle függő rendszer fölé emelje, és ezen állásában kell neki az egészséget letesítő delejes és összhangzó befolyását gyakorolnia a különféle idegekre, szervekre és izmokra, melyek hatalmának alá vetvék.

A villanyosság hatalmas gyógyható szer leendő a jövő nemzedék kezeiben. Nem csupán arra fók használtatni, hogy általa a légkör fölött uralkodjunk, és azt enyhébbé tegyük, a nemzetekkel közlekedhessünk telegraf által, a vihart fékezhezzük az ugynevezett villámhárítók által, és az elemeket nyugalomra bírjuk, hanem az emberi lélek összhangzóvá tételére és annak különféle atributumainak a legmagasabb foku fogékonyságra való képessé tételénél is szerül fók használtatni.

VII. A delej (magnetismus).

A közönséges mágnés, mint minden olvasó tudja, egyidejűleg igenleges és nemleges. Más szóval az emberi test

élete, egy és ugyanazon pillanatban kétféle jelenséget áruul el. Nemleges anyagot t. i. vonzani törekszik, és ellökni igyekszik azokat, melyek hozzá igenlegesen viszonylanak. Az igenleges sark (polus) nemleges erővel van töltve, és a nemleges sark igenleges erővel, és a delejes alany jelenségei megfelelnek ezen tényeknek, valamely virág csirája nemleges viszonyban áll a nap melegével; ennek következtében a vetőmag csirájának tulajdonságai, ha az jó talajban helyeztetett el, delejével ellenkező irányban fejlődnek ki, mint a delejtű a sark felé hajlik. Ez magyarázza meg a természet növekedését. Így bizonyítatik be a delejesség közel rokonsága a villanyossággal. Kölcsönösen vonják egymást és kölcsönösen lökik el egymást. Tekintsük például a közönséges villanydelejes üteget (Batterie.) Ha a villany folyam a sodronyonadékon átvezetetik, úgy a sodronyonadék közepében levő s előbbivel körültekert vasdarab hatalmas mágnessé változtatattatik, s ez viszont, mintegy elismerésül erős delejefolyamot fog mozgásba hozni.

Az emberi test a sarkítás (polaritás), ugyan ezen rendszere szerint van alkotva. Az ember egyik oldalról a másikra, egyik végétől a másikig, s belseje központjából a test felületének minden irányában sarkirányított (polarisirt.) Idegrendszere a polarítások egész hálóját képezi. Legbensőbb központjaitól az agy mirigyeig, és az agy központjaitól minden ideg legszélsőbb vagy legkülsőbb végéig, egy valóságos és tökéletesen berendezett delejes és villanyos hatású üteget (Batterie) képez. Az egész balfele az agytól a lábujjakig határozottan nemleges (negatív.) Ennél fogva baloldalának kifolyásai nyugodtak és vonzóak, míg ellenben jobboldalának kifolyásai, mely t. i. igenleges (positiv) hatalmasan eltávolítóak. Ebből fejthető meg azon jelenség, hogy az ember jobbfelével, jobbkarjával, jobbkezével, jobblábával és agyának jobbfelével végez ellökést, munkát és rombolást, míg ellenben baloldalának megfelelő részeivel s agyának balfelével vonz, hódít, s delejez mindent a mire csak befolyás gyakorolható. Az agy jobbfele sokszor nem befolyásolható, míg ellenben a balfele könnyen legyőzhető és a delejes alany által könnyen párhuzamosítható.

Ha nagy fogékonyssággal bírunk, úgy ilyen módon balkezünkkel melegséget fogunk érezni oly anyagoknál, melyeket a jobbkez hüvösöknek talált, s ugyan ez áll megfordítva is; csak hogy minél többször és pedig figyelemmel s kellő megkülönböztetéssel kell kísérleteket tennünk. Ugyanezen okoknál fogva egy férfi és egy nő jobbkeze egymáshoz vonzólag viszonylanak, míg sok esetben ugyan azon nembeli egyének jobbkezzei kölcsönösen eltávolító és egészségtelen viszonyban állnak egymással.

Mi az állati delejnek (Thierischer magnetismus) gyógyerejét és alkalmazását a beteg testre illeti, lapunk szűk köre miatt nem közölhetett.

Legújabb kóreset saját naplóból.

Jelleg: Az orvos legfőbb és egyedül hivatása, a beteg embert meggyógyítani. Hahnemann.

J. Gy. 7 éves fiu azelőtt váltó- és hurut-lázon kívül tökéletes egészséggel bírt, a nélkül, hogy testében a görvény-kórra hajlam mutatkozott volna; mint legkisebb sarjadék lét élő fiu testvérei között meglehetősen testalkatu fejét kivéve, mely a testhez mérve aránylag nagyobb; mult april hóban szokatlan kemény hideg idő uralkodván, egy napon tekézés közben felmelegedvén, felső ruháját és sapkáját levetette, és mivel haju kurtára volt lenyirva, majdnem tövig, hihetőleg tetemesen átfázott. April 14-kén éjjel álmában erős fázástól és láztól lepetett meg. többszöri ételhányás és nagy szomjtól kinoztatott, az éjjel nyugtalan volt. April 15-kén nappal türethetőleg érezte magát, de éjjel ismét nagy láz és epés hányások jöttek elő. Midőn april 16-án hivattam, következő körjeleket találtam: igen nagy foku láz, 120 ütőssal és 70 légsz egy perc alatt, nyugtalanság, hánykódás, gyakori bőföggéssel, fűrebeszélés, bódult álom, melyből feljött és fejéhez kapott, fejfájdalom, mely miatt szemét gyakran erősen behunyta, homlokán pedig több ráncz képződött, gyakori

fogcsikorgatás, a szemfény összehuzva, egyes izmok göresösen me feszítve, a nyakcsigolya táján fájdalom és meredtség, fejét a birta, de a párnába nem volt furódva, a has behuzódott, s rekedés, vizelete igen gyér és kevésse vér-szinű. En azonnal a kërlobra (Meningitis-Gehirnhäute-Entzündung) ismertem, me a jeles háziorvos is constatált, a prognosis mindkettőnk részketesnek, sőt igen veszélyesnek állítottott, ezt a szülék mag is belátták; a gyógykezelés kizárólag reám volt bizva, mi erélyesen hozzá láttam, két vizes lepedőbe burkolván egyszer s ezt gyakran kellett frisekkel felcserélni; így folytattam a 17-és 18-kuig éjjel-nappal, ekkor — a mitől már előre lehe félni — az agyban savós kiizzadmány (Exsudatio) jelei mu koztak, agy-nyomás kóralakban, de ránggöresök vagy béni nem mutatkozott.

April 19-kén, a kór lefolyás 5-dik napján, a házior már agyvizkört constatált, véleményünk e kórismében elt lehet, hogy tévedtem, mert a körjelek azonosak, a kiizzadmányal, mi a vizgyógykezelésre nézve mindegy, a prognosira né kétségbe ejtő, az éjjel-nappal folytatott gyógykezelés daczé april 20-kán a veszély a legfőbb fokra hágott, a kis beteg ig hanyatlott, és a bekövetkezheto agyszélhüdedstől lehetett tartz ekkor a háziorvosnak már nem volt reménye, és én sem csegtethettem a szülöket vérmes reményekkel; az édesanya m már fejét vesztett kétségbeesését azzal birtam csillapítani, h gyermekét köteles ápolni, összeszedvén minden erejét, az an kötelesség teljesítésére, és nekem is segíthessen az orvosi á lásban, aki most erélyesebben és megkettőztetett szorgaloml alkalmaztam a vizgyógykezelést, mert tapasztalván azt, hogy vizgyógykezelésnél hatalmában áll az orvosnak, a természé működésében elősegíteni, vagy korlátozni, csak el ne hagyja csatatért és éber figyelemmel kísérje folytonosan a teendők. Egy 18 foku félfordót készítettem, melyben az elalélt gyermek három egyén által frottiroztatam, mi közben én mindég hi gobb vizzel öntözgettem fejét, míg magához tért, ekkor a n készen levő frisvizes lepedőkbe tetettem azon módon, a mint vizzel csurogva kivették a fürdőből és bepakoltam; ezen mü nek oly pompás eredménye lett, hogy a kis fiu elaludt, és óra hosszáig mozdulatlan pihent a nyitott ajtó közelében, mi nyájban fázunk, kik a beteg szobában voltunk a nagy foku hid időjárás miatt, de a kis beteg jól aludt. Így tettünk többsz valahányszor a körülmények parancsolták; a kórlefolyas 9-c napján a láz elmúlt, de a kiizzadmány még tartott, ez ell három negyed pakolásokat alkalmaztam, melyben majdnem egy éjjel feküdt és aludt; bámulatos volt látni, hogy a vizelet mer nyire megeredt, oly bő mennyiségben és gyakran ürített, mi egy nagy ember; a további gyógykezelésnél minden kiizzadmá felszívódott. az agyba, ennélfogva (a mi gyakran történik) siki ség maradván vissza. Most már a kis beteg tökéletesen megei södött, kétségbe esett szülei örömeire, és már az erősebb ha gokat meg is hallja; van remény, hogy később a hallása meg hasonszenvi gyógyszerelés volt a lobos stadiumban, aconitum belladonna, a kiizzadmány ellen pedig belladonna, ap és arnica, és utólagosan sulfur leend a tökéletes jó hallás.

Midőn az anya meggyőződött szeretett kis fia megment sérül, örömeben megcsókolá homlokomat: ezt én csak az orvó ápolásért érdemeltem, mert a gyógyítást egyedül a termész gyógyereje eszközlé!

(Hibaigazítás.) Mult számunkban a 2-dik oldal első h sábján, felülről lefelé a 24-dik sorban: „caseo“ helyett „casei“ és „febrin“ helyett „fibrin“, a 25-dik sorban: „albumin“ helyett „albumin“, a 26-ik sorban „roshany“ helyett „rostan“ továbbá a 3-dik oldal 1-ső hasábján, felülről lefelé a 16-dik sorban: „szavaink“ helyett „savaink“, a 2-dik hasáb 20-d sorában: „lelejt“ helyett „delejt“ olvasandó.

A „T. Gy.“ egész évi folyamából teljes számú példányokk rendelkeznünk a t. cz. küzönség részére, míg a kizslet el nem fogy; me rendelhető a szerkesztőségél.